

Gebruikswaardeonderzoek laanbomen gaat nieuwe fase in

Het gebruikswaardeonderzoek laanbomen heeft in 2000 een vervolg voor tien jaar gekregen. De projectplanning voorzorg in een aantal tussentijdse evaluaties, waarvan de eerste in het najaar van 2004 is uitgevoerd. In dit artikel een overzicht van de voorlopige resultaten van het onderzoek en de plannen voor de toekomst.

Beslissingen over het gebruik van bomen zijn meestal bepalend voor een groot aantal jaren. Daarnaast worden laanbomen vaak in een suboptimale omgeving (zoals verharding) toegepast. Om deze redenen is het bij de aanplant van bomen van groot belang zekerheid te hebben over de te verwachten prestaties. Bij de keuze voor laanbomen in het stedelijk gebied wordt dan ook vaak teruggegrepen op het oude, al lang bekende sortiment. Veel nieuwe, soms zelfs betere cultivars en selecties worden daardoor amper toegepast.

Op zich is dat niet onlogisch, omdat het voor gebruikers van laanbomen erg moeilijk is om een gefundeerde keuze te maken zolang er geen betrouwbare gegevens beschikbaar zijn over de gebruikswaarde van nieuwe soorten of selecties. Om deze reden werken PPO Bomen en Naktuinbouw in opdracht van het Productschap Tuinbouw (PT) inmiddels bijna tien jaar aan het gebruikswaardeonderzoek laanbomen.

Onderzoek naar de groei en ontwikkeling van bomen is bijna per definitie langlopend. Tot het jaar 2000 werden 43 soorten laanbomen in 12 gemeenten geplant. Ook werd een methodiek ontwikkeld om waarnemingen te doen aan deze beplantingen en werd een begin gemaakt met die waarnemingen.

Completer

Bij de evaluatie aan het einde van de eerste fase van het project in 1999, werd geconstateerd dat het monitoringsprogramma moest worden voortgezet. De methodiek werkte en het beeld van de toepassingsmogelijkheden van nieuwe laanbomen werd steeds completer. Om definitieve resultaten te kunnen verkrijgen, moesten de bomen echter over een langere termijn worden gevolgd.

PPO Bomen en Naktuinbouw hebben daarop een plan voor een tienjarig vervolg geschreven, dat in 2000 door het PT is gehonoreerd. De projectplanning voorzorg in een aantal tussentijdse evaluaties, waarvan de eerste in het najaar van 2004 is uitgevoerd. Dit heeft, zoals al in De Boomkwekerij is gepubliceerd, geresulteerd in voortzetting van het project tot 2010. De volgende tussentijdse evaluatie vindt plaats in 2008.

De afgelopen vier jaar lag de nadruk op het verder uitbouwen van het netwerk van straatboomlocaties en het regelmatig waarnemen van de bomen op die locaties. Inmiddels zijn 71 soorten en selecties geplant in 19 gemeenten, verspreid over het hele land. Daarbij wordt gestreefd naar minimaal tien bomen per locatie in minstens twee gemeenten.

In het voorjaar van 2005 wordt nog

Liquidambar styraciflua 'Worplesdon' als laanbeplanting aan het Topaarserf in Cuijk.

eenmaal een aantal nieuwe soorten en cultivars aan het onderzoek toegevoegd (kader: Aanplant voorjaar 2005). Daarna gaat het project een nieuwe fase in, waarin de aandacht zal worden geconcentreerd op het verzamelen en verwerken van informatie over de opgenomen soorten en cultivars. Daarbij zullen de waarnemingen in de bestaande beplantingen volgens schema worden voortgezet.

Meetgegevens

Verder zal een begin worden gemaakt met de systematische verwerking van de beschikbare meetgegevens. Bij de aanleg van de beplantingen wordt gebruikgemaakt van redelijk zware bomen (minimummaat 16/18). De oudste beplantingen staan inmiddels acht jaar. Het wordt nu dan ook mogelijk verschil te bespeuren tussen de groei op de verschillende groeiplaatsen, en daaruit conclusies te trekken over het effect van groeiplaats en/of klimaat.

Om dit beeld verder te versterken, gaan de projectleden de komende periode op zoek naar oudere beplantingen van de in het onderzoek opgenomen soorten. Nadeel van deze beplantingen is dat de geschiedenis niet bekend is en de wijze van planten niet is gestandaardiseerd. Wachten tot de in het project geplante bomen volwassen zijn geworden, is echter geen optie. Daarom zal worden geprobeerd door aanvullende waarnemingen wat betreft vorm, gezondheid en beheersaspecten, het beeld van de gebruikswaarde van de in het onderzoek opgenomen soorten verder te completeren.

Uiteindelijk zullen de resultaten met betrekking tot het getoetste sortiment worden gebundeld. Op welke wijze dit zal gebeuren - in boekvorm, op cd-rom of via een database op internet - moet nog worden besloten.

Communicatie

Het doel van het gebruikswaardeonderzoek is niet alleen het verzamelen en ontwikkelen van kennis over de toepasbaarheid van (nieuwe) soorten, selecties en cultivars van laan- en straatbomen, maar vooral ook het uitdragen van die kennis. Communicatie van de resultaten naar producenten, handel en gebruikers van laanbomen, is daarom vanaf het begin een belangrijk aspect geweest van het project.

Uit het project kwamen tot nog toe 24 publicaties in de vakbladen voort, aanvankelijk algemene artikelen over het project en de werkwijze, later meer toegespitst op het sortiment (zie www.straatbomen.nl voor een overzicht hiervan). In aanvulling daarop zijn regelmatig korte berichten verschenen in verschillende media en zijn het project en de informatie daaruit regelmatig via posters en lezingen gepresenteerd op symposia en congressen.

Versterking van het positieve imago en van de exportpositie van de Nederlandse laanbomen, maakte ook deel uit van de doelstellingen van het project. In dit kader is, in aanvulling op de al genoemde publicaties, jaarlijks informatie geleverd voor de 'Boom van het jaar'-poster van PPH. Ook zijn het project en de resultaten ervan nadrukkelijk gepresenteerd op een aantal nationale en internationale symposia en congressen (onder andere HONS-Conference, Oxford, Verenigd Koninkrijk, 2003; ISA symposium, Maastricht, 2004; Salon du Végétal, Angers, Frankrijk, 2004). Voor de komende periode zijn afspraken gemaakt om deze publicaties in samenwerking met Plant Publiciteit Holland (PPH) voort te zetten.

Ten slotte is, om de communicatie met alle betrokkenen en belanghebbenden te versterken, in september 1993 een website voor het project geopend: www.straatbomen.nl. Deze site biedt steeds meer informatie, omdat voortdurend ervaringen worden toegevoegd.

Aanplant voorjaar 2005

Acer buergerianum
Ailanthus altissima
Carpinus betulus 'Columnare'
Magnolia kobus 'Spectrum'
Platanus orientalis 'Schalk's Favourite'
Pterocarya rhoifolia 'Kyoto Convention'
Acer platanoides 'Fairview'
Ostrya carpinifolia

Het gebruikswaardeonderzoek laanbomen heeft als doel kennis over de toepasbaarheid van nieuwe laan- en straatbomen in het stedelijk gebied te vergaren en vervolgens uit te dragen. Het onderzoek vindt plaats in 19 gemeenten en wordt uitgevoerd door PPO Bomen en Naktuinbouw. Het Productschap Tuinbouw financiert het project.

Cultuurwaardeonderzoek laanbomen

De Sectorcommissie Boomkwekerijproducten van het Productschap Tuinbouw (PT) heeft in oktober, behalve aan de tweede fase van het gebruikswaardeonderzoek laanbomen, ook goedkeuring gegeven aan een nieuw project: het cultuurwaardeonderzoek laanbomen.

Dit project richt zich op twee aspecten. Allereerst worden gebruiksproblemen in kaart gebracht die op latere leeftijd in de praktijk zichtbaar worden (zoals uitgestelde onverenigbaarheid of ongelijke kroonopbouw) en die mogelijk voorkomen kunnen worden door teeltmaatregelen op de kwekerij.

Daarnaast worden veelbelovende vernieuwingen in het sortiment bijeengebracht en getoetst op cultuurwaarde. Dit deel wordt voorlopig geconcentreerd op de geslachten *Crataegus*, *Ginkgo*, *Liquidambar*, *Malus*, *Platanus* en *Prunus*. In totaal zijn circa 70 nieuwigheden geselecteerd. Bij de beoordeling hiervan zal met name (het ontbreken van) ziektegevoeligheid een zeer belangrijke rol spelen.

Het project wordt uitgevoerd door PPO Bomen en Naktuinbouw, in samenwerking met de TKC laanbomen. Omdat het project sterk verwant is aan het gebruikswaardeonderzoek en gestreefd wordt naar een goede samenhang en uitwisseling van informatie, zal het project worden begeleid door dezelfde begeleidingscommissie. Informatie over en resultaten van het project zullen om dezelfde reden worden geïntegreerd in www.straatbomen.nl.

Jelle Hiemstra Hiemstra is onderzoeker bij PPO Bomen in Boskoop, (0172) 23 67 06/ jelle.hiemstra@wur.nl.

Foto: PPO Bomen, Boskoop